

BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QUVCHILARIDA BADIY O'QISH TEXNIKASINI RIVOJLANTIRISH

Odilova Maxliyoxon Doniyorjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Mo'minova Sevinchxon Mavlonjon qizi

Qo'qon Universiteti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola boshlang'ich ta'limda badiiy o'qishning jozibali sohasini o'rganadi, uning qiziqishni uyg'otish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va umrbod o'rganishga bo'lgan muhabbatini tarbiyalash uchun o'zgartiruvchi salohiyatini namoyish etadi. Oddiy matn dekodlashdan tashqari, u faol ishtirok etish va ijodiy talqin orqali ochilishni kutayotgan jonli hikoyalar gobelen sifatida san'atni himoya qiladi.

Kalit so'zlar: tasviriy savodxonlik, badiiy talqin, vizual hikoya, tanqidiy fikrlash, hissiy aql, tilni rivojlantirish, madaniy ongni.

Kirish

Bolalar sahifadagi so'zlarni o'qibgina qolmay, balki cho'tka urishlari va teksturalar ichida yashiringan hikoyalarni dekodlashi mumkin bo'lgan sinf xonasini tasavvur qiling. Jonli ranglar his-tuyg'ularni shivirlaganda va mavhum shakllar ma'no bilan raqsga tushadi. Bu badiiy o'qish sohasi, boshlang'ich maktabda yosh ongni tarbiyalash uchun jozibali yondashuv.

Uzoq vaqt davomida vizual savodxonlik an'anaviy matnga asoslangan o'qish uchun orqa o'rinni egalladi. Shunday bo'lsa-da, san'at inson tajribasiga o'ziga xos oyna ochadi, bu faqat so'z bilan ifoda eta olmaydigan tushuncha qatlamlarini ochib beradi. Ushbu maqola boshlang'ich sinf o'quvchilarida badiiy o'qish texnikasini rivojlantirishga, tasviriy san'at bilan qanday shug'ullanishi mumkinligini o'rganadi:

- Qiziqish va tasavvurni uyg'otadi: San'at hayrat tuyg'usini uyg'otadi, bolalarni savol berishga, aloqa o'rnatishga va bir nechta talqinlarni o'rganishga undaydi. Bu ijodkorlik uchun trampin bo'lib, ularni sirtdan tashqarida o'ylashga va dunyoni yangi ob'ektiv orqali ko'rishga undaydi.

- Tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini oshirish: Badiiy o'qish passiv kuzatish haqida emas; bu tomoshabin va san'at asari o'rtasidagi faol dialog. Bolalar kompozitsiyani, ranglar palitrasini, ramziylikni va tarixiy kontekstni tahlil qilishni o'rganadilar, tanqidiy fikrlash va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini rivojlantiradilar.

- Hissiy intellektni rivojlantiring: San'at quvonch va xotirjamlikdan qayg'u va g'azabga qadar turli xil his-tuyg'ularni uyg'otadi. Ushbu his-tuyg'ularni san'at orqali boshqarish orqali bolalar o'zlarining va boshqalarning his-tuyg'ularini tan olishni va tushunishni o'rganadilar, hamdardlik va hissiy aqlni rivojlantiradilar.

- Til va muloqot qobiliyatlarini oshirish: San'atni tasvirlash va talqin qilish boy so'z boyligi va ijodiy ifodani talab qiladi. Badiiy o'qish bolalarni o'z fikr va his-tuyg'ularini ifoda etishga undaydi, ularning til va muloqot qobiliyatlarini mustahkamlaydi.

- Madaniy ongni shakllantirish: San'at chegaralar va vaqt oralig'idan oshib, turli madaniyatlar va tarixiy kontekstlarga kirishni taklif qiladi. Turli kelib chiqishi san'ati bilan shug'ullanish inson tajribasining boyligini tushunish, bag'rikenglik va qadrlashni rivojlantiradi.

Badiiy o'qishga bo'lgan bu sayohat nafaqat ko'nikmalarga ega bo'lish; Bu butun umr davomida o'rganish va ijodkorlikka bo'lgan muhabbatni tarbiyalash haqida. Bu bolalarga nafaqat so'zlarni, balki hayotning vizual simfoniyasini talqin qilish uchun jihozlangan, atrofdagi dunyoning faol ishtirokchisi bo'lishga imkon beradi.

Asosiy qism

San'at nafaqat hayratda, balki faol "o'qish" bo'lgan sinfga kirish - bu o'zgargan sinfning guvohi bo'lish. Devorlar so'zlardan tashqari hikoyalar bilan pulsatsiyalanadi, bu erda bolalar ma'no izlovchilariga aylanadilar, chiziqlar shivirlarini, ranglarning hayqiriqlarini va teksturalar ichida yashiringan sirlarni hal qilishadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida badiiy o'qish texnikasini rivojlantirish ko'nikma va sezgirlikning jonli gobelenini yoqishdir. Bu shunchaki qarash haqida emas; Bu san'at asarini ko'rish, dinamik dialogga kirishish haqida bo'lib, bu erda har bir cho'tka zarbasi maslahatga va har bir kompozitsiya shivirlangan hikoyaga aylanadi.

Qiziqarli ko'zni tarbiyalash:

Sayohat qiziqish uyg'otish bilan boshlanadi. Talabalarni turli xil san'at turlari bilan tanishtiring, Van Gogning jasur chizmalaridan tortib yapon yog'ochdan yasalgan naqshlarning nozik siyoh yuvishlarigacha. Savollarni, "nima uchun" va "qanday qilib" degan shivirlarni rag'batlantiring, ular tuval bo'ylab rassomning qo'lini chizib, ularning tasavvurlari chiziqlar bilan birga raqsga tushadi.

Vizual lug'atni shakllantirish:

Yozma so'zlar uchun lug'atimizni kengaytirganimiz kabi, badiiy o'qish ham vizual tilni talab qiladi. Talabalarni kompozitsiya, istiqbol, ranglar palitrasi va tekstura kabi elementlarni aniqlashga yo'naltiring. Sahna tinchmi yoki tartibsizmi? Rassom hissiyotlarni uyg'otish uchun yorug'lik va soyadan qanday foydalanadi? Rassom rang tanlash orqali qanday hikoyani aytib beradi? Ushbu lug'atni shakllantirish o'quvchilarga o'z talqinlarini ifoda etish imkoniyatini beradi, passiv kuzatishni faol tahlilga aylantiradi.

Ma'no qatlamlarini ochish:

San'at kamdan-kam hollarda bir o'lchovli hikoyadir. Talabalarni simbolizm va chuqurroq ma'nolarni o'rganishga undash. Rassom aniq ob'ektlar, raqamlar yoki imo-ishoralar orqali nimani ifodalamoqchi bo'lishi mumkin? San'at asari tarixiy kontekstni yoki madaniy e'tiqodlarni qanday aks ettiradi? Ushbu qatlamlarni tahlil qilish nafaqat tushunishni boyitadi, balki empatiya va madaniy ongini ham rivojlantiradi.

Ijodiy aloqalar va shaxsiy javoblar:

Badiiy o'qish tomoshabin sporti emas; bu ishtirok etish uchun taklif. Talabalarni shaxsiy darajada san'at asari bilan bog'lanishga undash. Asar ularga qanday taassurot qoldiradi? Bu ularga shaxsiy tajriba yoki boshqa san'at asarini eslatadimi? Ular ko'rgan narsalaridan ilhomlanib, o'zlarining san'at asarlarini yaratishlari mumkinmi? Bu aloqalar kuzatuvchi va ijodkor o'rtasidagi tafovutni yo'qotib, badiiy tajribaning ta'sirini chuqurlashtiradi.

Ichki detektivni yoqish uchun vositalar va texnikalar:

Talabalarigizda badiiy o'qish detektivini ochish uchun ba'zi amaliy vositalar:

- Ochiq savol: "Siz nimani ko'ryapsiz?" — Nima deb o'ylaysiz, rassom qanday voqeani aytib beradi? "San'at asari sizda qanday tuyg'ularni uyg'otadi?"
- Boshqariladigan kuzatish: talabalarni ranglar, shakllar, chiziqlar va to'qimalar kabi muayyan elementlarga e'tibor berishga undash.
- San'at jurnali: Talabalarga o'zlarining kuzatishlari, talqinlari va san'at asariga shaxsiy aloqalarini yozib olish uchun joy bering.
- Hamkorlikdagi munozaralar: Talabalar o'z talqinlarini baham ko'rishlari va bir-birining nuqtai nazaridan o'rganishlari mumkin bo'lgan guruh muhokamalariga yordam bering.
- Darslararo aloqalar: Chuqurroq mavzular va kontekstlarni o'rganish uchun badiiy o'qishni tarix, adabiyot va fan kabi boshqa fanlar bilan birlashtiring.

Ushbu vositalarni taqdim etish va rag'batlantiruvchi muhitni yaratish orqali biz o'quvchilarimizga nafaqat so'zlarni o'qiydiganlar, balki ular atrofidagi dunyoni o'qiydiganlar bo'lish imkoniyatini beramiz. Tival ularning oynasiga aylanadi, cho'tkasi ularning tiliga, ranglar esa o'zlarini va ular yashayotgan dunyoni chuqurroq tushunishga yordam beradi.

Xulosa

Badiiy o'qish murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, u nafaqat matnni tushunish, balki uni hissiy idrok etish, shuningdek, ijodiy tushunishni ham o'z ichiga oladi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida adabiy o'qish texnikasini rivojlantirish muhim vazifa bo'lib, ularda to'laqonli kitobxonlik madaniyatini shakllantirishga xizmat qiladi.

Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarida adabiy o'qish texnikasini rivojlantirishning asosiy jihatlari ko'rib chiqildi. Bu jarayonda bolalarning yosh xususiyatlarini, qiziqish va ehtiyojlarini hisobga olish muhimligi ta'kidlandi. Badiiy o'qish texnikasini samarali rivojlantirish uchun o'quvchilarda quyidagi ko'nikmalarni shakllantirishga yordam beradigan turli xil usul va usullardan foydalanish kerak:

- Matnning ma'nosini tushunish qobiliyati. Bu ko'nikma so'zlarning lug'aviy ma'nosini, asardagi asosiy voqea va g'oyalarni hamda uning hissiy-baholovchi mazmunini anglashni o'z ichiga oladi.

- Matnni hissiy jihatdan idrok etish qobiliyati. Bu mahorat asar qahramonlariga hamdard bo'lish, ularning his-tuyg'ulari va kechinmalarini tushunish qobiliyatidadir.

- Matnni ijodiy tushunish qobiliyati. Bu ko'nikma matndagi savollarga javob topish, o'z fikr va taxminlaringizni ifodalash, shuningdek, o'qiganlaringiz asosida o'z asarlaringizni yaratish qobiliyatidan iborat.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida badiiy o'qish texnikasini rivojlantirish uchun quyidagi usul va usullardan foydalanish mumkin:

- O'qituvchi tomonidan ovoz chiqarib o'qish. Bu usul o'quvchilarni asar bilan tanishish, uning to'g'ri talaffuzi va intonatsiyasini eshitish imkonini beradi.

- Rollar bo'yicha o'qish. Bu usul o'quvchilarga asar mazmunini to'g'ri tushunishga, o'zlarini voqealar ishtirokchisi sifatida his qilishlariga imkon beradi.

- O'qish bo'yicha suhbat. Bu suhbat o'quvchilarga matnni tushunishlarini tekshirish, o'z fikr va taxminlarini bildirish imkonini beradi.

- O'qiganlaringiz asosida ijodiy asarlar yaratish. Bu usul o'quvchilarga o'z ijodkorlik va tasavvurlarini namoyon etish imkonini beradi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida badiiy o'qish texnikasini rivojlantirish murakkab va uzoq davom etadigan jarayon bo'lib, o'qituvchidan ijodiy yondashishni, turli metod va usullardan foydalanishni talab qiladi. Biroq, maqsadli ish olib borilganda, talabalarga badiiy matnni

tushunadigan, hissiy jihatdan idrok eta oladigan va ijodiy idrok eta oladigan to'laqonli o'quvchi bo'lish imkonini beradigan sezilarli natijalarga erishish mumkin.

Xulosa qilib shuni aytmoqchimanki, adabiy o'qish nafaqat o'qish madaniyatining muhim tarkibiy qismi, balki bola shaxsini rivojlantirish vositasidir. Bu bolalarga o'zlarini va atrofidagi dunyoni yaxshiroq tushunishga, tasavvur, fantaziya va ijodkorlikni rivojlantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Otto, M., & Thornton, J. (2023). RIVOJLANAYOTGAN VA RIVOJLANGAN MAMLAKATLARDA BOSHLANG'ICH TA'LIM SIFATI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 832-833.
2. Otto, M., & Thornton, J. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIDA INGLIZ TILINI O'RGATISH TEXNANOLOGIYALARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 834-835.
3. Ikromjonovna, J. S. (2023). THE ROLE OF FOLK TALES AND EPIC MOTIVES IN THE POETRY OF USMAN AZIM. Open Access Repository, 9(4), 545-548.
4. Ikromjonovna, J. S. (2023). PEYZAJNING IJTIMOIIY-PSIXOLOGIK MOTIVNI ANGLATISHDAGI O'RNI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1, 97-99.
5. Jumanova, S. B. (2022). BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHISINING ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARI ORQALI MILLIY QADRIYATLARIMIZNI O'RGANISHNING SAMARALI OMILLARI. Results of National Scientific Research International Journal, 1(9), 311-321.
6. Tursunboy o'g'li, N. J., & Axadjon o'g'li, A. A. (2023). O'ZBEKISTONNING JAHON SAVDO TASHKILOTIGA A'ZO BO'LISH UCHUN UZOQ YO'LI VA XITOIY TAJRIBASI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 1, 43-47.
7. Axadjon o'g'li, A. A. (2023). ZAMONAVIY AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING MUAMMOLARI VA YECHIMLARI. Qo'qon universiteti xabarnomasi, 333-338.
8. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Reforms In The Field Of Crime Prevention And Combating Crime In Uzbekistan: Problems And Solutions. Journal of Positive School Psychology, 6(11), 3114-3120.

9. Muhammadaminovna, T. M. (2022). Current Results of Activities of Internal Affairs Preventive Inspectors in Uzbekistan. Eurasian Journal of Research, Development and Innovation, 15, 23-26.